

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se  
Kopia till: ju.da@regeringskansliet.se

## Remissyttrande över promemorian Nya bestämmelser för att avgöra brottmål i den tilltalades utevaro (DOV 2021/272)

(Ju2022/01931)

---

### Inledning

I promemorian behandlas hur reglerna i rättegångsbalken avseende möjligheten att avgöra brottmål vid huvudförhandling i tilltalads utevaro kan ändras för att åstadkomma en mer enhetlig tillämpning av reglerna samt utöka möjligheten att avgöra brottmål i tilltalads utevaro.

Överlag ställer sig tingsrätten positiv till promemorians förslag. De synpunkter som tingsrätten har redovisas nedan under respektive avsnitt, varvid sidhänvisningarna avser promemorian.

### Behov av förändring (s. 18–21)

Tingsrätten instämmer i att den nuvarande regleringen i 46 kap. 15 a § rättegångsbalken om möjligheten att avgöra brottmål i tilltalads utevaro, särskilt förutsättningen att saken ska kunna utredas tillfredställande, inte är ändamålsenligt utformad och kan ge upphov till att olika domare bedömer samma situation olika. Det finns därmed ett behov av förändring för att åstadkomma en mer enhetlig och förutsebar tillämpning av utevaroregleringen.

Det är positivt med en ändring i syfte att utöka möjligheten att avgöra brottmål i tilltalads utevaro och därmed minska antalet inställda förhandlingar på grund av tilltalads utevaro. Tingsrätten vill dock framhålla att även om många huvudförhandlingar i brottmål ställs in på grund av tilltalads ogiltiga frånvaro är det ofta fler orsaker än tilltalads utevaro i sig som utgör hinder mot huvudförhandling. Ofta uppstår hinder mot huvudförhandling i tilltalads utevaro på grund av att målsäganden framställer ett enskilt anspråk vid huvudförhandlingen eller kort inpå

huvudförhandlingen och att tilltalad då inte hinner delges det enskilda anspråket.

### **Särskilda skäl (s. 22–25)**

Genom att ändra utevaroregleringen på förslaget sätt och införa rekvisitet särskilda skäl flyttas fokus för bedömningen av om ett mål kan avgöras i tilltalads utevaro från förhandsbedömning och bevisvärdering av utredningsmaterialet i skuldfrågan till omständigheter som hänför sig till tilltalad och övriga aspekter som inte är knutna till skuldfrågan, vilket är positivt. Tingsrätten instämmer i att utgångspunkten när det gäller utredningen i ett brottmål bör vara att den är tillräcklig för en rättslig prövning i de fall då åklagaren väcker åtal (jfr. s. 25). Förslaget stämmer alltså väl överens med en modern syn på rollfördelningen mellan åklagare och domare. I linje med detta bör utevaroregleringen utformas så att en förhandsbedömning och bevisvärdering av utredningen i skuldfrågan i regel inte är nödvändig för att ta ställning till om målet kan avgöras i tilltalads utevaro.

De exempel på särskilda skäl som lyfts fram i promemorian är väl avvägda. Tingsrätten vill understryka att det ska vara en prövning i det enskilda fallet. Tingsrätten vill också framhålla att det är av vikt att utrymmet att avgöra mål i tilltalads utevaro inte begränsas alltför mycket. Utgångspunkten är trots allt att den tilltalade valt att inte inställa sig till huvudförhandling när den tilltalad uteblir. Vid upprepad utevaro kommer den tilltalade sannolikt att häktas, vilket innebär både merkostnader för samhället och ett långtgående ingripande mot den enskilde.

### **Straffskalan för brottet bör avgöra (s. 25–26)**

Förslaget innebär att möjligheten avgöra brottmål i tilltalads utevaro bl.a. begränsas av brottets straffskala i stället för den eventuella påföljd som kan komma dömas ut i det enskilda fallet.

Det är i och för sig positivt att utforma regleringen på ett sätt som medför en förutsebar rättstillämpning. Tingsrätten konstaterar dock att en del brott som enligt den nuvarande regleringen kan avgöras i tilltalads utevaro, t.ex. narkotikabrott och inbrottsstöld, har en straffskala som överstiger två års fängelse. Tingsrätten ser därför en risk att förslaget i denna del kan leda till att färre mål kan avgöras i tilltalads utevaro än vad som är fallet idag. Utifrån detta framstår det som mer ändamålsenligt att möjligheten att avgöra mål i tilltalads utevaro knyts till den påföljd som i det enskilda fallet kan komma att dömas ut, i stället för till brottets straffskala. Enligt tingsrättens mening finns det därför skäl att överväga om inte den nuvarande konstruktionen i denna del ska kvarstå, dock med några mindre justeringar. Exempelvis bör tillämpningsområdet enligt den nuvarande regleringen utökas så att även brott med en förväntad påföljd om omkring ett till två års fängelse eller motsvarande omfattas. Under alla förhållanden bör förtydligas huruvida det är möjligt att i tilltalads utevaro förena en dom på villkorlig dom eller skyddstillsyn med samhällstjänst.

**Konkurrensdomar (s. 26–27)**

Tingsrätten instämmer i att det finns goda skäl till att utöka möjligheten att förverka villkorligt medgiven frihet i samband med avgörande av mål i tilltalads utevaro. Omfattningen av den villkorligt medgivna friheten bör inte vara i lika hög grad avgörande för frågan om ett mål kan avgöras i tilltalads utevaro som den är enligt den nuvarande regleringen. Detta eftersom det fängelsestraff från vilket villkorlig frigivning skett redan har varit föremål för en rättslig prövning. Tingsrätten är dock tveksam till om det i praktiken skulle kunna bli fråga om att förverka så mycket som två års villkorligt medgiven frihet i tilltalads utevaro. Detta eftersom det i de fall som förverkande i den omfattningen kan bli aktuellt antagligen skulle föreligga särskilda skäl mot att avgöra målet i tilltalads utevaro med hänsyn till den ingripande påföljden (jfr. s. 23–25). Det finns därför skäl att närmare överväga huruvida möjligheten att förverka villkorligt medgiven frihet ska begränsas till en kortare tid än två år.

---

I handläggningen av detta ärende har tf. lagmannen Tord Pettersson, chefsrådmännen Linn Pantzar och Feryal Mentés samt tingsfiskalen Sofia Holje, föredragande, deltagit.



Tord Pettersson



Sofia Holje